

УДК 323.358.439.6

СИСТЕМА МОНІТОРИНГУ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ РЕГІОНУ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ УПРАВЛІННЯ

Н.С. Морозюк

Одеський державний аграрний університет

Ключові слова: *регіон, продовольча безпека, алгоритм моніторингу, індикатори та показники продовольчої безпеки, економічне зростання.*

Анотація. *Розглядається вплив на створення умов продовольчої безпеки регіону, системи моніторингу рівня продовольчої безпеки як важливого елемента інституційної структури ринкової економіки. Обґрунтовано основні складові регіональної системи моніторингу, алгоритм її функціонування та склад системи індикаторів.*

Вступ. У зв'язку із погіршенням стану забезпечення продуктами харчування у світі, що підтверджується: скороченням обсягів виробництва зерна, щороку, в Україні складається унікальна можливість створення довгострокової конкурентної переваги країни на підставі підвищення обсягів вирощування та експорту зернових культур та продуктів їхньої переробки. Стратегічні інтереси України в справі забезпечення достатнього рівня продовольчої безпеки обумовлюють необхідність ініціації змін у ринкову інфраструктуру, впровадження нових елементів, а саме, – створення інституцій державної системи моніторингу стану продовольчої безпеки на регіональному та державному рівнях [1].

Аналіз останніх досліджень. Питання створення умов продовольчої безпеки, її характеристики та індикатори, необхідність управління її станом на підставі функціонування системи моніторингу рівня продовольчої безпеки досліджувалось у різних аспектах та масштабах такими науковцями як: М.С. Оглуздін, А.П. Ємельянов, С.В. Кузнець, М.В. Остапчук та іншими.

В трудах цієї групи науковців явище моніторингу не відокремлюється як самостійне, що може надавати прямий вплив на стан продовольчої безпеки в поточному періоді часу і стратегічний вплив впродовж довгострокового періоду управлінських дій.

Метою даної статті є теоретичне обґрунтування необхідності створення системи моніторингу стану продовольчої безпеки на регіональному рівні, як органічної складової відповідної системи у масштабі держави.

Система моніторингу стану продовольчої безпеки є органічним елементом розвитку інституційної інфраструктури ринкової економіки, що впливатиме на якість процесів управління станом продовольчої безпеки як регіону, так і країни.

Результати досліджень. Оптимальний або високий рівень власної продовольчої безпеки, є стратегічною метою будь-якої країни, оскільки є базовим та створює умови планувати перспективи економічного зростання у державі взагалі, на підставі розвитку внутрішнього сектору промисловості та безпеки країни. Розробка стратегії розвитку продовольчої безпеки передбачає вирішення відповідної системи задач, щодо вдосконалення інституційної інфраструктури ринкової економіки взагалі, на підставі створення системи моніторингу стану продовольчої безпеки регіону, як органічної складової цієї інфраструктури в рамках стратегічного планування розвитку окремого регіону.

Проведений аналіз дозволяє відзначити, що в даний час система моніторингу стану продовольчої безпеки в країні не існує як елемент інституційної структури ринкової економіки, взагалі. На практиці має місце безсистемна організація контролю деяких показників, що можуть вживатись як індикатори рівня продовольчої безпеки, але для окремих організацій.

Алгоритм проведення моніторингу рівня продовольчої безпеки включає якнайменше наступні 7 етапів, що наведені на рис. 1.

Ідея розробки системи індикаторів рівня продовольчої безпеки виходить з уявлення про стратегію розвитку регіону як комплексного процесу, що вимагає нових знань і умінь, впровадження нових технологій, що створює умови для економічного зростання і приво-

дить конкретний регіон, як економічну систему до бажаного бюджетного результату.

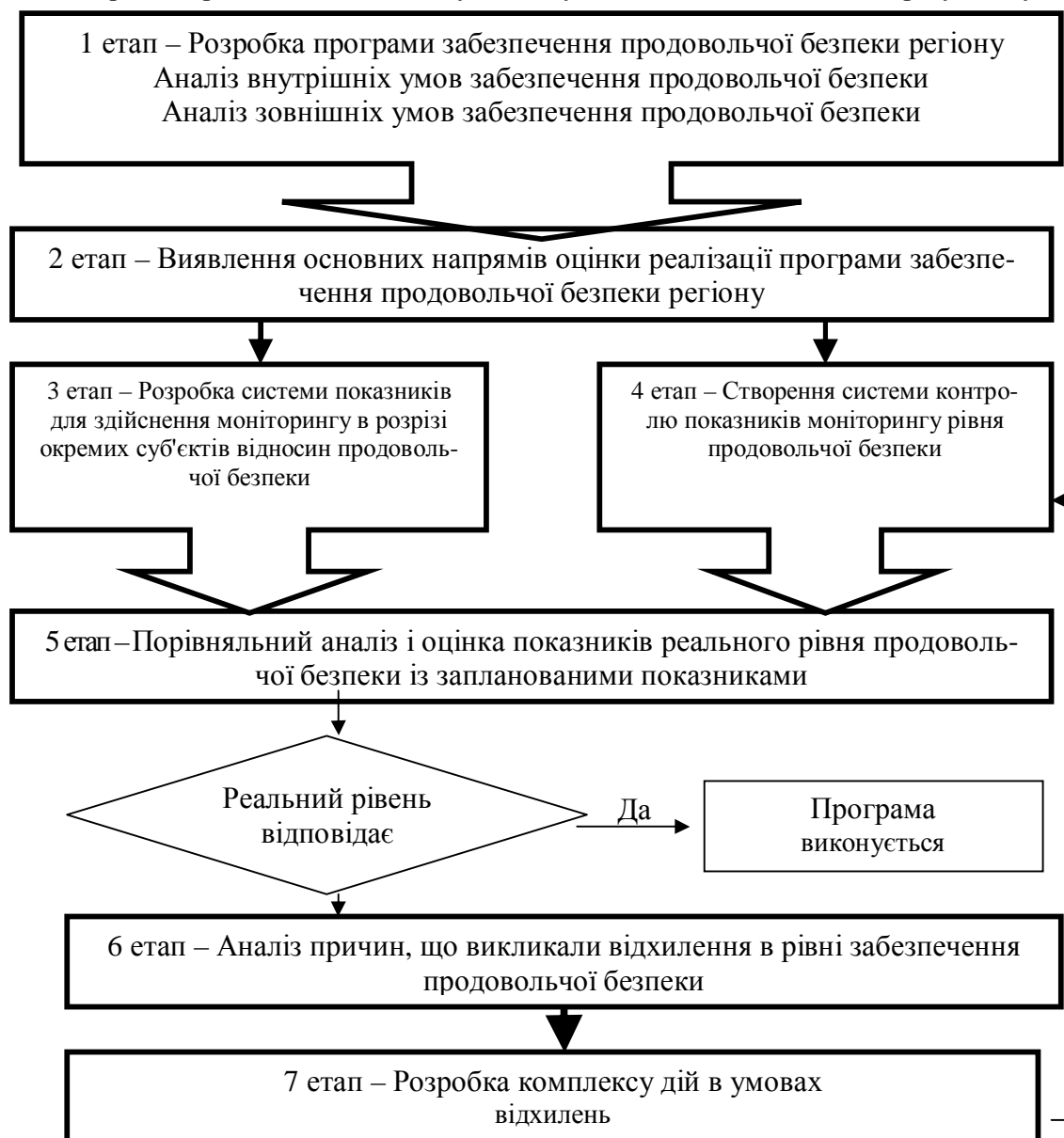

Рис.1 Алгоритм моніторингу рівня продовольчої безпеки

Система показників і вимірників моніторингу рівня продовольчої безпеки повинна бути відповідною інформаційною моделлю сфери продовольчої безпеки в регіоні, що дозволяє вирішувати не тільки актуальні питання, але і ситуації, які можуть виникнути в майбутньому [2]. Індикатори або показники системи моніторингу різні для різних суб'єктів моніторингу. По періодичності збору даних можна виділити інформацію, що акумулюється щорічно - для стабільних даних, використовуваних при стратегічному плануванні і контролі виконання рішень) і щомісячну звітність для показників, використовуваних при оперативному управлінні. При цьому, слід відокремлювати якісні і кількісні показники.

До основних якісних показників моніторингу рівня продовольчої безпеки відносяться: об'єктивність; точність; повнота; достатність; структурованість з урахуванням якості джерел інформації і ймовірнісних інформаційних запитів; оптимальність узагальнення для конкретного органу управління; оперативність; доступність. Розглянемо структуру системи індикаторів стану продовольчої безпеки регіону, що наведена на рис. 2.

Система моніторингу передбачає наявність (розробку) стандартів і норм і порівняння з ними фактичних результатів, що є однією з складових системи моніторингу, після чого виконується оцінка, аналіз і вносяться корективи [3].

Стандарти і норми повинні бути якісно і кількісно визначені і придатні для практичного використання. Зміни в зовнішніх умовах повинні супроводжуватися зміною норма-

тивної бази, тобто моніторинг є підставою для перегляду і переробки норм і стандартів. Вимогу дотримання стандартів і норм припускається наявність служби моніторингу, тобто уповноваженого органу, що відповідає за збір інформації, її зберігання, виявлення відхилень та проведення економічного аналізу показників.

Рис 2. Система індикаторів стану продовольчої безпеки регіону

Моніторингова діяльність є сукупністю двох груп процесів, таких як збір, обробка і представлення інформації; технологія і організація, а також забезпечення здійснення безпосередньо процесів моніторингу, а саме: формування компонентів моніторингу що становлять та розробка алгоритму розрахунку кожного з показників; вибір індикаторів, використовуваних для оцінювання кожного компоненту; визначення об'єктів, місця і часу отримання (фіксації) інформації; визначення відповідальних за отримання і обробку інформації; розробка типового алгоритму плану та аналізу отриманих даних; ухвалення управлінського рішення та здійснення управлінської дії.

Концептуальна схема моніторингу стану продовольчої безпеки регіону як інструмента управління, допускає наявність в системі різних підсистем, що відрізняються між собою по рівню об'єктів і предмету моніторингу. Стосовно відносин продовольчої безпеки слід зазначити, що всі об'єкти моніторингу знаходяться в постійній динаміці; а динаміка буває як позитивною, так і негативною, такою, що приводить до виникнення ризиків і погроз стану продовольчої безпеки регіону.

Висновки. За сучасних умов в Україні служба моніторингу стану продовольчої безпеки, як структурний елемент інституційної інфраструктури регіону відсутня, хоча розрізнені масиви інформації концентруються в різних структурах (СБУ, Держрезерв, СЕС, Держстандарт, митниця і ін.), але немає можливостей системного використання цієї інформації з метою здійснення своєчасного та ефективного впливу на процеси та якість управління станом продовольчої безпеки в регіоні.

Моніторинг рівня продовольчої безпеки – це система безперервного збору, оцінки і вивчення статистичною, економічною і іншої інформації суб'єктів відносин продовольчої безпеки на всіх етапах їх діяльності з метою контролю виконання стратегії забезпечення продовольчої безпеки регіону і ухвалення збалансованих управлінських рішень в умовах змін.

Література

1. Доклад о мировом развитии 2008. Сельское хозяйство на службе развития. Обзор. /Международный банк реконструкции и развития / Всемирный банк [Электронный ресурс]. 2008. - Системные требования: Pentium-266; 32 Mb RAM; CD-ROM Windows 95/98/2000/XP. – [http:// www. worldbanr. org](http://www.worldbanr.org). – Режим доступа
2. Оглуздин Н.С. Продовольственная безопасность России. / Н.С. Оглуздин. - [Электронный ресурс]. Москва 2008. – Системные требования: Pentium-266; 32 Mb RAM;

CD-ROM Windows 98/2000/NT/XP. – Название с контейнера. <http://geopolitika.narod.ru/New>
3. Булан А.П. Моніторинг загроз національній безпеці як складова забезпечення стабільності в суспільстві/ А.П.Булан// Наукові праці КДУ – 2005 - № 31. Політичні науки - С. 140 – 146.

Морозюк Н.С. **Система мониторинга продовольственной безопасности региона как инструмент повышения качества управления**

Аннотация. Рассмотрено влияние на создание продовольственной безопасности региона, системы мониторинга уровня продовольственной безопасности как важного элемента институциональной структуры рыночной экономики. Обоснованы основные составляющие региональной системы мониторинга, алгоритм её функционирования и состав системы индикаторов.

Ключевые слова: регион, продовольственная безопасность, алгоритм мониторинга, индикаторы и показатели продовольственной безопасности, экономический рост.

Morozjuk N.S. **System of monitoring of regional's food security as instrument of improvement the quality of management**

Summary. System of monitoring regional food security as element institutional structure of market economy is investigated. Structure, algorithm and indicators of regional food security monitoring system are proposed.

Key words: Region, food security, algorithm of monitoring, indicators of food security, economical growth.